

ΛΟΞΗ ΜΑΤΙΑ

Της Μικέλας Χαρουλάρη
mchart@dolnet.gr

Το μύλο της ματαιοδοξίας

Ένας Μεφιστοφελής των Γραμμάτων και ένας συγγραφέας που πουλάει την συγγραφική του ψυχή. Είναι οι δύο κεντρικοί ήρωες του Κάρλος Ρουίθ Θαφόν, του πλέον πολυδιαβασμένου σήμερα Ισπανού συγγραφέα, στο καινούργιο του διεθνές μπεστ σέλερ, *Το παιχνίδι του αγγέλου* (μτφ. Κατερίνα Ρούφου, πρόλογος: Γιάννης Μπασκόζος, Εκδ. Ψυχογιός), που διαδραματίζεται στη σκοτεινή Βαρκελώνη της δεκαετίας 1920-30. Βασιλιάς της αγοράς, αυτός ο 45άρης Καταλανός συνθέτει δύο αποκλίνουσες προσεγγίσεις της λογοτεχνίας: πρόκειται για έναν βιρτουόζο του λαϊκού μυθιστορήματος που είναι ταυτόχρονα ένας παθιασμένος βιβλιόφιλος, ευαίσθητος στην υψηλή τέχνη. Όπως λίγο-πολύ και ο αφηγητής-πρωταγωνιστής του εδώ: ένας δημοφιλής γραφιάς, πρώην φτωκόπαιδο, που σκαρώνει με ψευδώνυμο περιπετειώδεις ιστορίες μυστηρίου σε συνέχειες, αλλά νιώθει ανικανοποίητος σαν καταραμένος καλλιτέχνης.

Κάρλος Ρουίθ Θαφόν

Πόσω μάλλον που εμφανίζει όγκο στον εγκέφαλο, το κορίτσι που αγαπά παντρεύεται τον μεγαλοαστό μέντορά του, και το πρώτο μυθιστόρημα με το αληθινό του όνομα περνά απαρατήρητο! Τότε εμφανίζεται στη ζωή του ένας μυστηριώδης εκδότης που του υπόσχεται να νικήσει την αρρώστια του και του προσφέρει ένα τεράστιο χρηματικό ποσό αρκεί, σε αντάλλαγμα, να γράψει «μια ιστορία για την οποία οι άνθρωποι θα είναι ικανοί να σκοτώσουν και να σκοτωθούν»: μια ιστορία τόσο δυνατή που θα ξεπερνά τον μύθο και θα λειτουργεί σαν αποκάλυψη της αλήθειας. Κάτι σαν το βιβλίο που θα γεννήσει μια θρησκεία— ένα σύστημα ιδεών, αξιών και κανόνων με τους οποίους θα μπορεί να ρυθμίσει κανείς μια κουλτούρα ή μια κοινωνία! Από εκεί και πέρα, ο Θαφόν υφαίνει με μαεστρία ένα μυθιστόρημα σαν ιστό αράχνης, όπου η καταγιστική δράση, η μπαρόκ πλοκή, το σασπένς, η γοτθική ατμόσφαιρα, το εξωπραγματικό, το γκραν γκινιόλ, εξισορροπούνται με το μαύρο χιούμορ και το σαρκαστικό του φλέγμα, και παράλληλα με την προσπάθειά του να απαντήσει (μέσα από διαλόγους των χαρακτήρων) σε ερωτήματα υπαρξιακά και φιλοσοφικά. Ερωτήματα για τη δαιμονική ή θεϊκή δύναμη της τέχνης, για την εκπόρνευση ή τη σωτηρία της ψυχής του καλλιτέχνη, για τη μύηση ή τη χειραγώγηση του κοινού, για την πίστη και την ιδεολογία κ.ά. Συγγραφέας, εκδότης ή παλιοβιβλιοπώλης, οι κεντρικοί ήρωες κινούνται σε χώρους σαν στοιχειωμένους, και παγιδεύονται σε συνωμοσίες, μυστικά, δολοφονίες, έρωτες, φιλίες, πλαστοπροσωπίες, ώσπου στο τέλος συγχέουν την πραγματικότητα με τη φαντασίωση. Έτσι, το *Παιχνίδι του αγγέλου* κλείνει το μάτι περισσότερο στο κλασικό μυθιστόρημα του 19ου αιώνα (Μπαλζάκ, Ντίκενς, Μπροντέ) ή στον Μπόρχες, παρά στον Έκο και στον Σλινκ που ξεχώρισαν στα τέλη του 20ού αι. με μυθιστορήματα γύρω από βιβλία. Θα έλεγε κανείς ότι είναι η συνάντηση του *Φάουστ* με τον *Χάρι Πότερ*, σε ένα ντεκόρ τόσο αλλόκοτο όσο τα αρχιτεκτονήματα και το πάρκο του Γκαουντί— καλλιτέχνη εμπληματικού της Βαρκελώνης, ο οποίος επίσης έκανε τα ανορθολογικά του έργα χάρη στη χρηματοδότηση ενός μαϊκίνα.

«Ο διάβολος είναι ο καλύτερος λογοτεχνικός χαρακτήρας που έχει εφευρεθεί. Διότι επιτρέπει στον συγγραφέα να προχωρήσει πολύ βαθιά στην εξερεύνηση της ανθρωπίνης ψυχής». Όταν το λέει αυτό ο Κάρλος Ρουίθ Θαφόν, ξέρει για ποιο πράγμα μιλάει, αφού πέρασε έντεκα χρόνια σε κολλέγιο Ιησουϊτών. Ίσως γι' αυτό ο δικός του Διάβολος, ο εκδότης που θα βάλει σε δοκιμασίες τον αφηγητή-συγγραφέα, δεν μοιάζει καθόλου με καρικατούρα. Αντίθετα είναι πειστικός όσο οποιοσδήποτε μηχανισμός γαργαλά τη ματαιοδοξία μας, καθισμαχάει τη συνειδησή μας και δίνει διέξοδο στα απωθημένα μας. Γεννημένος στη Βαρκελώνη, μπρό-πολη του ισπανικού Εμφυλίου και της ισπανικής τέχνης, ο Θαφόν είναι ευαίσθητος στην έννοια της αυτονομίας όσο και στην έννοια της προδοσίας. Εκεί λοιπόν που εργαζόταν ως στέλεχος διαφημιστικής εταιρείας, στράφηκε στη λογοτεχνία για νέους, και έπειτα εργάστηκε ως σεναριογράφος, ώσπου με το μυθιστόρημα *Η σκιά του ανέμου* (Λιβάνης 2004) εξακοντίστηκε στο ζενίθ της αγοράς (10 εκατομμύρια αντίτυπα σε 55 χώρες), κάτι που τον έφερε σε σύγκρουση με τη φθονερή λογοτεχνική ελίτ και του επέτρεψε να μετακομίσει στο Λος Άντζελες. Εκεί ακόνισε την αρχιτεκτονική των ιστοριών του, αφήνοντας τα υπόλοιπα στο τσάλντο και στην εργατικότητα του. Έτσι, επιστρέφοντας, μπόρεσε λ.χ. να εισπράξει 3 εκατ. ευρώ (!) από την πώληση των δικαιωμάτων μετάφρασης του *Παιχνιδιού* στη Γερμανία, αλλά και συνέθεσε 24 τζαζίστικα τραγούδια για τους ήρωές του. Κυνικός αλλά και ταγμένος. Αφού, όπως λέει, «ο Θεός βρίσκεται στις λεπτομέρειες, ενώ ο Διάβολος λίγο-πολύ παντού».

«Ποτέ μην υποτιμάς τη ματαιοδοξία ενός συγγραφέα, ιδίως ενός μέτριου συγγραφέα», λέει κάπου ο αφηγητής του Θαφόν. Και βάζει έτσι στο τραπέζι το πραγματικό θέμα αυτού του μυθιστορήματος: το πώς διαχειρίζεται τη δίψα για αναγνώριση που σε δηλητηριάζει. Κατά τον Θαφόν δεν γλιτώνει κανείς, οπότε το θέμα είναι για τι ίδιους αναγνώριση μιλάμε, με ποιες απώλειες και τι θυσίες. Στο *Παιχνίδι του αγγέλου* το πρώτο μέρος θέτει τα διλήμματα, στο δεύτερο ξεσπά η περιπέτεια και στο τρίτο γίνεται το αιματηρό ξεκαθάρισμα. Νικητές δεν υπάρχουν, ούτε καν ο Διάβολος, αλλά διασώζονται τουλάχιστον η φιλία και τα ίδια βιβλία που «έχουν ψυχή· την ψυχή αυτού που τα έχει γράψει και αυτών που τα έχουν διαβάσει και τα έχουν ονειρευτεί». Μπορεί λοιπόν να μη βρει κανείς εδώ το πιο αξιοσημείωτο λογοτεχνικό στυλ, αλλά δεν θα μπορέσει να αφήσει το μυθιστόρημα από τα χέρια του. Διότι αυτό που κάνει ο Θαφόν, το κάνει πολύ καλά.

Το εξώφυλλο του βιβλίου

Αντόνι Γκαουντί

Ρίτσαρντ Όβερι: Οι διαβουλεύσεις μεταξύ

Ήταν πράγματι ανα

ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΑ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΘΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ, Ο RICHARD OVERY ΘΕΤΕΙ ΕΝΑ ΚΑΙΡΙΟ ΕΡΩΤΗΜΑ: ΗΤΑΝ ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΟΣ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ;

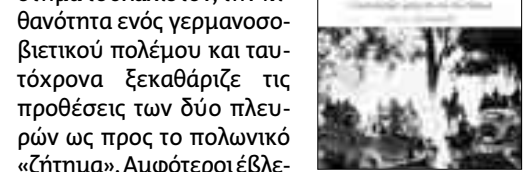
Γράφει ο Πολυμέρης Βόγλης

Ο Ρίτσαρντ Όβερι ανήκει, μαζί με τους Richard Evans, Mark Mazower, Ian Kershaw, Catherine Merridale μεταξύ άλλων, σε εκείνους τους διακεκριμένους Βρετανούς ιστορικούς οι οποίοι μελετούν τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο σε ένα ευρύτερο πλαίσιο που ορίζεται από την οικονομική κρίση του Μεσοπολέμου, την άνοδο του ναζισμού, τη σταλινική μεταμόρφωση της Σοβιετικής Ένωσης, την κρίση των φιλελεύθερων θεσμών στην Ευρώπη. Ο Όβερι έχει ένα πλούσιο συγγραφικό έργο που καλύπτει ποικίλες πτυχές της περιόδου από τον Μεσοπόλεμο μέχρι τη λήξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου: την οικονομία της ναζιστικής Γερμανίας (*War and Economy in the Third Reich*, 1994), τη στρατιωτική και οικονομική προσπάθεια των Συμμάχων (*Why the Allies Won*, 1995), τον πόλεμο στο ανατολικό μέτωπο (*Russia's War*, 1998), ή αυτό που έχει αποτελέσει για πολλούς ιστορικούς τη μέγιστη πρόκληση: τη σύγκριση μεταξύ ναζισμού και σταλινισμού (*The Dictators: Hitler's Germany and Stalin's Russia*, 2004). Στο φετινό (μάλλον επετειακό) βιβλίο του *1939. Η αντίστροφη μέτρηση για τον πόλεμο* επανέρχεται στο κρίσιμο διάστημα της έκρηξης του πολέμου και εξετάζει μέρα προς μέρα τις διαβουλεύσεις μεταξύ Βρετανίας, Γαλλίας και Γερμανίας (και δευτερευόντως Πολωνίας, Ιταλίας), οι οποίες ναυάγησαν και ξέσπασε ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος.

Η διολίσθηση

Η μελέτη καλύπτει την περίοδο από την υπογραφή του συμφώνου Ρίμπεντροπ - Μολότοφ στις 24 Αυγούστου και την κήρυξη του πολέμου από την

πλευρά της Βρετανίας και της Γαλλίας κατά της Γερμανίας στις 3 Σεπτεμβρίου, λόγω της γερμανικής επίθεσης κατά της Πολωνίας την 1η Σεπτεμβρίου. Η διολίσθηση της Ευρώπης προς μια νέα στρατιωτική σύγκρουση είχε αρχίσει να προδιαγράφεται με σαφέστερο τρόπο από την προσάρτηση της Αυστρίας τον Μάρτιο του 1938 (Ανσλους) και στη συνέχεια από τη συμφωνία του Μονάχου τον Σεπτέμβριο του 1938, η οποία επέτρεψε την προσάρτηση της περιοχής της Τσεχοσλοβακίας όπου κατοικούσαν Σουδήτες Γερμανοί. Τον Μάρτιο του 1939, και κατά παράβαση της συμφωνίας του Μονάχου, τα γερμανικά στρατεύματα προχώρησαν και κατέλαβαν την Πράγα— η Τσεχοσλοβακία είχε πάψει πλέον να υφίσταται ως ανεξάρτητο κράτος. Το σύμφωνο Ρίμπεντροπ - Μολότοφ έκλεινε, για κάποιο διάστημα τουλάχιστον, την πιθανότητα ενός γερμανοσοβιετικού πολέμου και ταυτόχρονα ξεκαθάριζε τις προθέσεις των δύο πλευρών ως προς το πολωνικό «ζήτημα». Αμφότεροι έβλεπαν με εκθρόνηση την Πολωνία, η οποία ως απειλή ενόψει του πολέμου είχε ιδρυθεί μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, στα εδάφη της πρώην αυτοκρατορικής Γερμανίας και τσαρικής Ρωσίας. Το σύμφωνο Ρίμπεντροπ - Μολότοφ προέβλεπε τον διαμελισμό της Πολωνίας ανάμεσα σε Γερμανία και Σοβιετική Ένωση. Αυτό πρακτικά σήμαινε ότι η Γερμανία είχε το «ελεύθερο» να εισβάλει στην Πολωνία χωρίς να φοβάται την αντίδραση του Στάλιν. Και πράγματι το αρχικό σχέδιο του Χίτλερ ήταν να επιτεθεί στην Πολωνία στις 26 Αυγούστου αλλά η επίθεση την τελευταία στιγμή αναβλήθηκε για λίγες μέρες. Γιατί συνέβη αυτό;

Richard Overy
1939

Η ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΜΕΤΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

ΜΤΦ. ΤΙΤΙΝΑ ΣΠΕΡΕΛΑΚΗ
ΕΚΔ. ΠΑΤΑΚΗ, 2009
ΣΕΛ. 204,
ΤΙΜΗ: 15,50 ΕΥΡΩ

Ο Όβερι υποστηρίζει ότι η αναβολή της επίθεσης οφείλεται στην προσπάθεια του Χίτλερ να διασφαλίσει ότι Γαλλία και Βρετανία δεν θα εμπλέκονταν στη σύγκρουση. Οι δύο δυτικές δυνάμεις όλο το προηγούμενο διάστημα είχαν υποθετήσει μια κατευναστική πολιτική απέναντι στη Γερμανία. Ο Χίτλερ σωστά είχε αντιληφθεί ότι και οι δύο χώρες ήταν απρόθυμες να προχωρήσουν σε έναν πόλεμο. Το ερώτημα ήταν εάν θα προχωρούσαν σε έναν πόλεμο για χάρη της Πολωνίας, με την οποία είχαν υπογράψει συμφωνία εγγύησης της ανεξαρτησίας της τον Μάρτιο του 1939, όταν δηλαδή εκδηλώθηκαν και επίσημα οι γερμανικές βλέψεις εις βάρος της Πολωνίας. Ο Χίτλερ ήταν πεπεισμένος για την απροθυμία των Δυτικών και την ανωτερότητα του δικού του λαού και στρατού. Παρ' όλη αυτά καθυστέρησε την επίθεση για να διερευνήσει την πιθανότητα να μην προκαλέσει η γερμανική επίθεση κατά της Πολωνίας γενικότερη ανάφλεξη. Εδώ βρίσκεται το βασικό επιχείρημα του συγγραφέα: ο Χίτλερ εκστρατεύοντας κατά της Πο-

Καθηγητής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο του Έξετερ, με μια εκκοσμητική βιβλία για τους δύο Παγκοσμίους Πολέμους στο ενεργητικό του, ο Ρίτσαρντ Όβερι εστιάζει αυτή τη φορά στις κρίσιμες μέρες πριν από την κήρυξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου έπειτα από τον οποίο τόσο η Ευρώπη όσο και οι διεθνείς κανόνες του παιχνιδιού άλλαξαν για πάντα

Βρετανίας, Γαλλίας και Γερμανίας από μέρα σε μέρα

Πόφρευκτος ο Β' Παγκόσμιος;

Στις αρχές του 1939 Βρετανία και Γαλλία υποστήριζαν μια πολιτική κατευνασμού του Χίτλερ. Όταν όμως τα γερμανικά στρατεύματα εισέβαλαν στην Πολωνία, τον Σεπτέμβριο του 1939, του κήρυξαν τον πόλεμο. Στη συνέχεια η κυβέρνηση του Βισού θα συνθηκολογήσει με τη Γερμανία ενώ ο Στρατηγός Ντε Γκωλ θα καταφύγει στην Αγγλία και θα ηγηθεί της γαλλικής αντίστασης. Εδώ, αριστερά ομάδα Γάλλων αντιστασιακών και δεξιά ο Τσώρτσιλ με τον Ντε Γκωλ

λωνίας ήθελε έναν «τοπικό» πόλεμο και όχι να προκαλέσει έναν παγκόσμιο πόλεμο.

Η διάψευση

Τόσο ο Τσάμπερλεν και ο Χάλιφαξ στη Βρετανία όσο και ο Νταλαντιέ και ο Μπονέ στη Γαλλία ήταν δηλωμένοι οπαδοί της πολιτικής «κατευνασμού» του Χίτλερ αλλά είχαν αντιληφθεί ότι μετά την Τσεχοσλοβακία δεν υπήρχαν πλέον περιθώρια υποχωρήσεων. Οι διαβεβαιώσεις του Χίτλερ προς τον Βρετανό και τον Γάλλο πρεσβευτή στο Βερολίνο στις 25 Αυγούστου ότι η Γερμανία δεν απειλούσε την ακεραιότητα των χωρών τους δεν άλλαξε τη

στάση τους. Αντίθετα, η υπογραφή της Συμφωνίας Αμοιβαίας Συνδρομής μεταξύ Πολωνίας και Βρετανίας καθιστούσε σαφές ότι τυχόν επίθεση στην Πολωνία θα προκαλούσε γενικότερο πόλεμο. Από την άλλη πλευρά, Γαλλία και Βρετανία έλπιζαν ότι η σθεναρή στάση θα απέτρεπε τη Γερμανία να εξαπολύσει τον πόλεμο. Διαψεύστηκαν. Στις 29 Αυγούστου η Γερμανία, και ενώ το Παρίσι και το Λονδίνο αισιοδοξούσαν ότι η Γερμανία θα υποχωρούσε, ήγειρε τις απαιτήσεις της από την Πολωνία που ισοδυναμούσαν με τηλεσίγγραφο: «επιστροφή» του Ντάντσιχ και του Πολωνικού Διαδρόμου, εγγυήσεις για τις γερμανικές μειονό-

πτες και συμπερίληψη της Σοβιετικής Ένωσης σε οποιαδήποτε συμφωνία. Την 1η Σεπτεμβρίου 1939, τα γερμανικά στρατεύματα εισέβαλαν στην Πολωνία. Παρά τους δισταγμούς τους οι δυτικές δυνάμεις δεν μπλόφαραν: στις 3 Σεπτεμβρίου 1939 η Βρετανία και η Γαλλία κήρυξαν τον πόλεμο στη Γερμανία.

Ο ΧΙΤΛΕΡ ΝΟΜΙΖΕ ΟΤΙ ΓΑΛΛΟΙ ΚΑΙ ΒΡΕΤΑΝΟΙ ΔΕΝ ΘΑ ΤΟΛΜΟΥΣΑΝ

Η υπόθεση του Όβερι ότι ο Χίτλερ ήθελε έναν «τοπικό», γερμανοπολωνικό πόλεμο βασίζεται στη βαθύτερη πεποίθηση του Χίτλερ ότι η Γαλλία και η Βρετανία δεν θα τολμούσαν να αντιπαρατεθούν με το Ράιχ και ότι θα συνέχιζαν την κατευναστική πολιτική του παρελθόντος. Ενδεχομένως να μην ήθελε έναν γενικευμένο, ευρωπαϊκό πόλεμο αλλά παράλληλα δεν ήταν διατεθειμένος να εγκαταλείψει τα σχέδιά του εις βάρος της Πολωνίας.

Η επίθεση κατά της Πολωνίας τις έφερε αντιμέτωπες με αυτό που αρνούσαν να παραδεχθούν το προηγούμενο διάστημα, δηλαδή τη σταδιακή αλλά βίαιη ανατροπή της ισορροπίας δυνάμεων στην Ευρώπη. Η πληθυσμική μέγεθυνση και εδαφική επέκταση της Γερμανίας καθιστούσε τη Γαλλία και τη Βρετανία ιδιαίτερα ευάλωτες: θα έπρεπε είτε να αποδεχθούν την ηγεμονία της ναζιστικής Γερμανίας στην Ευρώπη με τους κινδύνους

που συνεπαγόταν για την ελευθερία, την ειρήνη και τη δημοκρατία είτε να συγκρουστούν. Η διπλωματία δεν μπορούσε να υποκαταστήσει άλλο πια τα όπλα.

Σύμφωνα με τον Όβερι, ο Χίτλερ στην αρχή ήθελε έναν τοπικό γερμανοπολωνικό πόλεμο και όχι έναν γενικευμένο ευρωπαϊκό πόλεμο

ΚΟΥΣ ΚΟΥΣ

➤ Δεύτερο «Σπίτι της λογοτεχνίας», ύστερα από εκείνο στις Λεύκες της Πάρου, εγκαίνιασε το Ευρωπαϊκό Κέντρο Μετάφρασης Λογοτεχνίας (ΕΚΕΜΕΛ). Βρίσκεται στο χωριό Κράσι του Δήμου Μαλίων και αυτοί που το έχουν δει, μιλούν για κόσμημα. Θα έχει προτεραιότητα τους Έλληνες λογοτέχνες καθώς και τους μεταφραστές από τα ελληνικά προς άλλες γλώσσες, που θα μπορούν να δουλεύουν εκεί για συγκεκριμένες περιόδους. Η τοπική κοινωνία και ο δήμαρχος Κωνσταντίνος Λαγουδάκης, μαθαίνουμε, έχουν επιδείξει μεγάλο ενθουσιασμό αλλά και επινοητικότητα, κατορθώνοντας να καλύψουν το μεγαλύτερο μέρος του κόστους κατασκευής από ευρωπαϊκά κονδύλια. Αξίζει να σημειωθεί ότι πρόκειται για αναπαλαίωση του παλιού πετρόκτιστου δημοτικού σχολείου του χωριού, που είναι η γενέτειρα των Αλεξίου: του Λευτέρη, της Έλλης και της Γαλάτειας.

➤ Το μυθιστόρημα του Βασίλη Γκουρογιάννη *Κόκκινο στην Πράσινη Γραμμή* έχει μεγάλη ανταπόκριση στη Κύπρο. Οι Κύπριοι, φαίνεται, τον θεωρούν περισσότερο Έλληνα από μερικούς Ελλαδίτες – κυρίως ακροδεξιές οργανώσεις που τον έχουν στοχοποιήσει. Στις 4 Νοεμβρίου μάλιστα τα δύο πανεπιστήμια της Κύπρου (Κρατικό και Ανοικτό) διοργανώνουν εκδήλωση στη Λευκωσία με τη συμμετοχή του συγγραφέα, την οποία θα χαιρετίσει και ο υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού Ανδρέας Δημητρίου. Την επομένη θα γίνει εκδήλωση στη Λεμεσό.

➤ Εγκαινιάζεται τη Δευτέρα το βράδυ η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου του Βελιγραδίου, στην οποία η Ελλάδα είναι τιμώμενη χώρα. Πρόκειται για έκθεση με παράδοση από την εποχή της ενιαίας Γιουγκοσλαβίας και πάντα υποδέχεται μεγάλο αριθμό επισκεπτών. Από την ελληνική αποστολή – 13 συγγραφείς – η απουσία εκπροσώπων των σύγχρονων ελληνικών γραμμάτων με μακροχρόνια και βαθιά πεζογραφική σχέση όχι μόνο με τη Σερβία αλλά και με τα ευρύτερα Βαλκάνια, όπως ο Δημοσθένης Κούρτοβιτς και ο Νίκος Θέμελης. Δεν εκλήθησαν καθώς το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, για να αποφύγει τριβές που αναπόφευκτα θα προκαλούσαν τα περιορισμένα οικονομικά, έθεσε ως κριτήριο για την πρόσκληση είτε την έκδοση βιβλίου στα σερβικά τον τελευταίο χρόνο είτε τη βράβευση – ή υποψηφιότητα για βράβευση – στο πλαίσιο του Λογοτεχνικού Βραβείου Balkanika. Να όμως που και έτσι, μπορεί να αποφεύγονται οι γενικευμένες διαμαρτυρίες, δεν αποφεύγονται όμως οι αδικίες.

Μανώλης Πημπλής